

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Haandbog i Verdens-Historien. Første Deel

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 445. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1833_518A_1-txt-shoot-idm24046.pdf (tilgået 12. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Ligesom det derfor alene er *Øiet* paa *hele* den dannede Verden, der udmærker den Romerske *Ulv* og *Ørn* fra alle sine Jævnlige, og *Kampen* for Alt (aut Cæsar aut nihil) der har skaffet *Rom* en udmærket Plads i Universal-Historien, saaledes er og saa *Selv-Beherskelsen* og *Krigs-Tugten*, som udsprang af den klare Indsigt i, hvad Lykken krævede for at krone Værket, de eneste ægte *Romerske Dyder*, der afnøde os Opmærksomhed. Dette indsaae allerede *Polyb*, der, til vor Lykke, som en *oplyst Græker*, havde Evne til at forstaae og, som en mildt behandlet *Romersk Slave*, den bedste Leilighed til at betragte og beskrive Tyrannen i sin høieste Glands, da han havde nemt ved et *Øieblik* at lade høimodig paa Gruset af *Karthago* og paa Asken af *Korinth*. Derfor bemærker han meget rigtig, at den *Spartanske* Forfatning er den Eneste af de *Græske*, der lader sig sammenligne med den *Romerske*, og giver, som en *fiin Græker*, den *Sidste* sit fortjente Skuds-Maal, ved at give den *Fortrinnet*; thi han *laster* den *Lykurgiske* Forfatning paa *Skrømt*, fordi den ikke passede, da *Spartanerne* vilde opkaste sig til Herrer over *hele Grækenland* og *Voldgifts-Mænd* i *Asien*, men han *laster* den for ramme *Alvor*, fordi den med al muelig Nøisomhed, Tarvelighed og Retfærdighed hjemme, 446udklækkede idel *Herske-Syge* og *Uretfærdighed* mod *Andre*, og *Rosen*, han nu lægger paa den *Romerske Forfatning*, for et Folk, der, ikke nøiet med at beholde *sit Eget* og forsvare sin *Frihed*, tragede efter *høiere Ting*, og fandt det *skiønnere* og *priseligere* at *beherske* alle Folk og gjøre sig til hele Verdens *Middel-Punkt*—*Polyb. VI. 46–48.*, *denne Roes* er ingenlunde større, end at vi med god *Samvittighed* kan underskrive den, *skiøndt* vi, der ei længer har det *Romerske Sværd* over Hovedet, maae finde os kaldede til at *forklare* den lidt tydeligere. Alting hjemme var nemlig beregnet paa at den ene *Kniv* skulde holde den *Anden* i Skeden, som er den eneste *Fred*, der kan findes blandt *Røvere*, thi *Borge-Mesterne* havde vel hele den *udøvende Magt* og *Raad-Mændene* (*Senatet*) den *Lovgivende*, men *Pøbelen* for saavidt den *Dømmende*, at *Alles Ære*, *Liv* og *Gods* stod i deres Haand, og saavel *Borge-Mesterne*, (*Consulerne*) som *Over-Dommeren* (*Prætoren*) og *Politi-Mesteren* (*Censoren*) havde *Almuen* Ret til aarlig at vælge, og dens *Laug-Mænd* (*Tribuner*) kunde ikke blot omstøde enhver *Raad-Slutning* men lukke *Raad-Stuen*—*Polyb. VI. 9–16.* Fordelen var herved saa aabenbar paa en letfærdig, graadig, vredladen og stormende *Pøbels Side*, at det maatte synes umueligt, *Røver-Staten* kunde staae eet Aar hundrede, end sige fra *Galler* til *Mordbrands-Krigen*; men, uden at miskiende det mesterlige *Greb*, *Patricierne* havde paa at benytte sig af *Plebeiernes Overtro*, saalænge den varede, maa dog *Statens Varighed* aabenbar især tilskrives den *bestandige Krig*, og den strænge *Krigs-Tugt*, som *Pøbelen* fandt sig i, fordi *Adelen* selv gik i *Spidsen* og gav *Exemplet*, og *Lykken* føiede, saa *Krigen* blev seierrig og *Seirene* til alle *Romeres Fordeel*. Denne *Romerske Krigs-Tugt*, som *Polyb* prægtig har 447beskrevet og kunde ei noksom berømme—*Polyb. VI. 17–40.*, er vel i den nyere Tid blevet almindelig beundret og spores i *Indretningen* af alle *Europæiske Staters Krigs-Væsen*, som er en *Efterligning* af *Romernes*, men det var dog vore *Dage* forbeholdt i *Napoleons Leire*, *Mønstringer* og *Indtog*, at see et virkeligt *Gienskin* af den *Glands*, som derved forstum udbredtes over *Roms Legioner* og begeistrede selv *Pøbelen* for “den store *Nation*” og den store *Plan* at gjøre *Rom* “til hele Verdens *Middel-Punkt*.” Man indbilder sig nemlig kun forgiæves, at have lært *Romerne Krigs-Konsten* af, med alle dens *Hemmeligheder*, fordi *Man*, uden anden *Persons-Anseelse*, end *Krigen* kræver, udskriver af alt *tjenstdygtigt Mandskab*, klæder dem eens, som høre sammen, slaaer *Leir* under rette *Vinkler*, giver *stolt Løsen* og strænge *Krigs-Artikler*, gjør *Vagt* og *runderer*, uddeler *Prygl* og *Æres-Tegn* i *Overflødig*hed, og tager *Tiende* (*decimerer*) til *Galgen* af dem, *Man* ei alle kan hænge; thi vel er alt dette *Romerske Lærdomme*; men det nytter altsammen *Intet*, naar *Aanden* fattes, som er *bestandig Krig*, med *Lov* til *Alt* mod *Fienden*, fælles *Udsigt* til de høieste *Værdigheder* som *Tapperheds Belønning*, og *Deel* i den mageløs glimrende *Udsigt* til *Verdens-Thronen*. Denne *Aand* besjælede *Patricierne* ligefra *Begyndelsen*, og den udbredte sig ved *Seier-Herrernes Indtog* (*Triumpher*) og ved de *Tappres Lig-Begjængelser*, af hvis *Lov-Taler* *Torvet* gienlød, især efterat *Plebeierne* havde faaet *Adgang* til *Consulatet*, og *Italiens* *Undertvingelse*, som for *Pøbelen* var hele Verdens, var for alle *Romere* et sikkert *Pant* paa hvad der stod tilbage. Den samme *Aand* var som et *Gienfærd* over *Paverne* og deres *Legioner*: *Tigger-Munkene*, i *Middel-Alderen*, der med lignende *Udsigter*, underkastede sig *Kloster-Tugten*, men de havde kun tynd *Lykke*, fordi den *Gud*, de vilde *betjene* dem af, var dem baade for *klog* og for *stærk* og 448for ægte, saa *Han* betjende sig kun af dem til en *Tid*, adspredte saa det *konstige Mørke*, de havde fremkoglet ved *høilys Dag*, og lod dem staae *nøgne* til *Spot* og *Latter*. Vel paatog nu *Skole-Mestrene* sig at opmane den *Romerske Aand* af sin *Classiske Grav*, i en anderledes yndig *Skikkelse*, som den *Frihedens* og *Oplysningens* *Genius*, der beherskede *Verden* i *Augusti* gyldne *Dage*, og de smaa “*Latinere*,” som troede paa *Spøgelse* og ønskede at see dem, *skiøndt* det giøs i dem, underkastede sig taalmodig *Skole-Tugten*, som en nødvendig *Betingelse*; men da saa *Napoleon* kom, livagtig, som *Man* havde beskrevet den *Genius* eller *Dæmon*, da gik det, som med *Hamlets Aand* i *Göthes Roman*, at *Manerne* blev selv bange for ham og forsvor den sorte *Konst*, til de mærkede, det var kun en stor *Skue-Spiller*, der giækkedes med dem og forsvandt, da *Rollen* var ude. Nu manes der vel igjen mangelsteds paa en *Frisk*, men det har aabenbar ingen *Art*, thi naar *Man* undtager nogle gamle *Skole-Mestere* og deres udkaarede *Efter-Mænd*, troe hverken *Store* eller *Smaa* paa det *Romerske Spøgelse*, og finde det endnu mindre *Umagen værdt* at underkaste sig *Latiner-Tugten* for at besættes af *Tomhedens*, *Trældommens* og *Dødens Aand*, der umuelig kan findes enten saa *lyslevende* eller saa smagfuld klædt i den *Latinske Grammatik* og den *Romerske Literatur*, som i *Frankrig* og *Italien*, hvor *Man* spøgende indvies i dens dybeste *Hemmeligheder*.